

1821

Λόγοι που έχουν πολλά να πουν...

Η Έπανάσταση του 1821 δεν έγινε και δεν κερδήθηκε με τὰ λόγια, ἀλλὰ με τὰ ἔργα καὶ με τὶς θυσίες. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ κάποιοι λόγοι πρωταγωνιστῶν τῆς Ἐπανάστασης, κάποιοι περισσότερο καὶ κάποιοι λιγώτερο γνωστοί, που συμπυκνώνουν ἐξοχα τὸ φρόνημα καὶ τὴν πίστη, καὶ με λίγα λόγια τὶς ἀρετὲς πάνω σὲ ὅποιες οἰκοδομήθηκε ἡ ἐθνικὴ μας ἀνεξαρτησία. Κάποιους ἀπὸ αὐτοὺς θὰ δοῦμε σύντομα ἐδῶ.

Μιχαὴλ Βόδας Σουτζος

«Προτιμῶ τὸν τίτλο τοῦ τελευταίου πολίτη ἐνὸς ἐλευθέρου ἑλληνικοῦ κράτους ἀπὸ τὸν τίτλο ἐνὸς ἡγεμόνος διοριζομένου ἀπὸ τοὺς Τούρκους»

Λόγια τοῦ τελευταίου Ἑλληνα ἡγεμόνα τῆς Μολδαβίας Μιχαὴλ Βόδα Σουτζου (1784-1864). Αὐτὸς εἶχε μεγάλη ἐξουσία καὶ πλοῦτο ὡς διορισμένος ἀπὸ τὸν σουλτάνο ἡγεμόνας σὲ τὶς Παραδουνάβιες Ἠγεμονίες. Ὡστόσο, ὅταν ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης κήρυξε τὴν Ἐπανάσταση, στήριξε τὸ ἀγῶνα τοῦ Γένους με ὅλες του τὶς δυνάμεις, φθάνοντας μέχρι τοῦ σημείου νὰ κάψει δημοσίως τὰ ἡγεμονικά του ἐμβλήματα. Μετὰ τὴν ἀποτυχία τοῦ κινήματος, γνώρισε δοκιμασίες, φυλακίσθηκε σὲν Αὐστρία, κατόπιν κατέφυγε σὲν Ἑλβετία, καὶ γενικὰ δὲν ἔπαυσε νὰ ἀγωνίζεται γιὰ τὴν ἑλληνικὴ

ὑπόθεση.

Τὰ λόγια του εἶναι ἀντιπροσωπευτικά τοῦ ἥθους τῶν Ἑλλήνων ἐκείνων που δὲν δίστασαν νὰ θυσιάσουν τὰ πάντα, πλοῦτο, τιμὲς καὶ ἀξιώματα, γιὰ τὸ ὕψιστο ἀπ' ὅλα τὰ ἀγαθὰ: τὴν ἐλευθερία.

Ἰθανάσιος Διάκος

«Ἐγὼ Γραικὸς γεννήθηκα, Γραικὸς θεὸς νὰ πεθάνω»

Αὐτὰ τὰ λόγια φέρεται νὰ εἶπε σὲν Ὁμὲρ Βρυώνη ὁ Ἰθανάσιος Διάκος μετὰ τὴ μάχη τῆς Ἀλαμάνας, ὅταν ὁ Τουρκαλβανὸς πασᾶς τοῦ ἔταξε ὅτι, ἂν ἀλλοξοπιστοῦσε καὶ ἀσπαζόταν τὸ ἴσλαμ, θὰ τὸν ἔκανε ἀνώτατο ἀξιωματικὸ σὲν ὀθωμανικὸ στρατό. Ὅπως εἶναι γνωστὸ, ὁ Ἰθανάσιος Διάκος βρῆκε μαρτυρικὸ θάνατο κατόπιν φρικτῶν βασανιστηρίων.

Τὰ λόγια του μᾶς θυμίζουν ὅτι τὸ θαῦμα τοῦ '21 ὀφείλεται σὲ ἀνθρώπους γιὰ τοὺς ὁποίους ἡ διατήρηση τῆς ταυτότητάς ἦταν ἡ πιὸ ἀδιαπραγμάτευτη ἀπὸ τὶς ἀξίες.

Κυπριανὸς Κύπρου

«Παρὰ τὸ γαῖμαν τοῦ πολιοῦς ἐν' ἀλλήλιον τοῦ πισκόπου»

Μ' αὐτὸν τὸν στίχο ἡ πένα τοῦ ἐθνικοῦ ποιητῆ τῆς Κύπρου Βασίλη Μιχαηλίδη ἔκανε ἀθάνατα τὰ λόγια τῆς αὐτοθυσίας τοῦ ἠρωικοῦ ἔθνομάρτυρα ἀρχιε-

πισκόπου Κύπρου Κυπριανοῦ σὲν μνημειῶδες ἔργο του *Ἡ 9η Ἰουλίου 1821 ἐν Λευκωσίᾳ Κύπρου*. Αὐτὴ τὴν ἡμερομηνία ὁ Τοῦρκος διοικητὴς τῆς Κύπρου Κιουτσούκ, διαγιγνώσκοντας τὸν πρωταγωνιστικὸ ρόλο τῆς Ἐκκλησίας σὲν ξεσηκωμὸ, κάλεσε τὸν ἀρχιεπίσκοπο, τοὺς μητροπολίτες καὶ τοὺς ἡγουμένους τῶν μονῶν, δῆθεν γιὰ νὰ τοὺς ἀνακοινώσει εὐχάριστα νέα. Πρόθεσή του βεβαίως ἦταν νὰ τοὺς φονεύσει καὶ νὰ ἀποκεφαλίσει ἔτσι με ἓνα κτύπημα τὴν ἐπανάσταση, παρότι εἶχε ὀρκισθεῖ ὅτι δὲν θὰ τοὺς ἔβληπε. Τελευταία στιγμή, ἓνας μετριοπαθὴς ἀγᾶς ὀνόματι Χουσεῖν Κιόρογλου ἀποκάλυψε σὲν Κυπριανὸ τὶς προθέσεις τοῦ Κιουτσούκ, τοῦ ὑπέδειξε νὰ μὴν πάει σὲν προγραμματισμένη συνάντηση καὶ τοῦ πρότεινε νὰ τὸν φυγαδεύσει σὲν ἐξωτερικὸ. Ἀλλὰ ὁ Κυπριανός, ἐπιδεικνύοντας ἀπίστευτο ψυχικὸ μεγαλεῖο, ἀρνήθηκε νὰ ἐγκαταλείψει τὸ ποίμνιό του, γνωρίζοντας ὅτι σὲ τέτοια περίπτωση θὰ γίνονταν ἐκτεταμένες σφαγές. Προτίμησε λοιπὸν ὁ Κυπριανὸς νὰ χυθεῖ τὸ δικό του αἷμα, παρὰ τὸ αἷμα τοῦ λαοῦ. Παρὰ νὰ χυθεῖ τὸ αἷμα πολλῶν, δήλωσε, καλύτερο εἶναι νὰ χυθεῖ τὸ αἷμα ἐνός, τοῦ ἐπισκόπου.

Τὰ λόγια του μᾶς θυμίζουν τὸν πρωταγωνιστικὸ ρόλο που ἔπαιξε σὲν ξεσηκωμὸ τοῦ Γένους ἡ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία δὲν διεκδίκησε πρωτεῖα σὲν τιμὲς, ἀλλὰ σὲν θυσίες.

Κωνσταντῖνος Κανάρης

«Εἶπα, Κωνσταντή, θὰ πεθάνεις»

Αὐτὸ ἀπάντησε ὁ Κανάρης, ὅταν κάποτε τὸν ρώτησαν πῶς πέτυχε τὸ ἥρωικὸ κατόρθωμα τῆς Χίου. Ὁ Κανάρης στάθηκε ἐντολοδόχος τῆς Θείας Δίκης, ὅταν, κάπου ἓνα μῆνα μετὰ τὴ σφαγὴ τῆς Χίου, τὴ νύκτα τῆς 6^{ης} πρὸς τὴν 7^η Ἰουνίου 1822, ἀνήμερα τὴν ἑορτὴ τοῦ Μπαϊραμίου, εἰσῆλθε μὲ πυρπολικὸ στὸ λιμάνι τῆς Χίου καὶ πυρπόλησε τὴν ἀγκυροβολημένη σὲ αὐτὸ τουρκικὴ ναυαρχίδα, μὲ ἀποτέλεσμα τὸν θάνατο καὶ τοῦ ἴδιου τοῦ Καπουδὰν Πασᾶ (ἀρχιναυάρχου) Καρὰ Ἀλῆ. Τὸ κατόρθωμα τοῦ Κανάρη προκάλεσε παγκόσμια αἴσθηση. Καὶ τὰ λόγια τοῦ Κανάρη μᾶς ἀποκαλύπτουν τὸ μυστικὸ αὐτοῦ τοῦ κατωρθώματος, τὸ ὁποῖο ἄλλῃσθε ὁ ἴδιος ὁ Κανάρης ὑπαίχθηκε ἀργότερα στὸν Βρετανὸ ναύαρχο Χάμιλτον, ὅταν ὁ τελευταῖος τὸν ἐπικέφθηκε στὰ Ψαρά, ἐξέφρασε τὸν θαυμασμό του γιὰ τὰ ἐκπληκτικὰ ἀποτελέσματα ποὺ ἐπετύχχαναν οἱ Ἕλληνες μὲ τὰ πυρπολικά, καὶ ρώτησε πῶς ἔφτιαχναν τὰ πυρπολικά τους. «Ὅπως κι ἐσεῖς· ἔχουμε ὅμως κι ἓνα μυστικὸ κρυμμένο ἐδῶ», τοῦ ἀπάντησε ὁ Κανάρης δείχνοντας τὸ μέρος τῆς καρδιάς.

Τὰ λόγια τοῦ Κανάρη μᾶς θυμίζουν τὸ πνεῦμα θυσίας καὶ αὐταπάρνησης πάνω στὸ ὁποῖο θεμελιώθηκε ἡ ἔθνικὴ παλιγγενεσία.

Καρῆ Νόρμαν

«Πρίγκηψ, ἀπωλέσαμε τὰ πάντα, πλὴν τῆς τιμῆς»

Ὁ Γερμανὸς φιλέλληνας ἔλαβε μέρος στὴν ἄτυχη γιὰ τοὺς

Ἕλληνες μάχη τοῦ Πέτα (4 Ἰουλίου 1822), καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτὴν παρουσιάσθηκε βαριὰ τραυματισμένος μπροστὰ στὸν Μαυροκορδατο, στὸν ὁποῖο καὶ εἶπε τὰ παραπάνω λόγια. Λίγο ἀργότερα πέθανε ἀπὸ τὰ τραύματά του.

Τὰ λόγια του μᾶς θυμίζουν ἓναν γνήσιο φιλελλητισμό, ἀνθρώπων ποὺ ἔτρεφαν εἰλικρινὲς πνεῦμα προσφορᾶς πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ἀνθρώπων ποὺ ἦταν πρόθυμοι νὰ θυσιάσουν τὰ πάντα, ὄχι ὅμως τὴν τιμὴ.

Χάμιλτον

«Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι θὰ ἐλευθερωθοῦν»

Τὰ λόγια αὐτὰ βγῆκαν αὐθόρμητα ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Βρετανοῦ ναυάρχου Χάμιλτον, ὅταν αὐτὸς ἐπισκέφθηκε μὲ τὸν ὑπασπιστὴ του τὸν Αὔγουστο τοῦ 1822 στὴν Ἑρμιόνη τὸν γηραιὸ προεστὸ Θάνο Καρακανάκη, τότε πρόεδρο τοῦ ἐκτελεστικοῦ, καὶ τὸν βρῆκε... νὰ καθαρίζει ψάρια. Ὁ Κανακάρης δὲν ταραχθῆκε, ἀλλὰ πρόσφερε στοὺς καλεσμένους του καφέ καί, ὅταν τελείωσε, πῆγε νὰ τοὺς συναντήσει ὁ ἴδιος. Φεύγοντας ὁ Χάμιλτον εἶπε στὸν ὑπασπιστὴ του: *«Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι θὰ ἐλευθερωθοῦν! Γιατὶ ἀφοῦ ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως μπορεῖ νὰ ζήσει μὲ τέτοια λιτότητα καὶ μετριοφροσύνη, ποιὲς στερήσεις δὲν μπορεῖ νὰ ὑποστῇ ὁ λαός; Καὶ ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ αὐτάρκεια εἶναι τὰ ἰσχυρότερα ὄπλα κάθε ἔθνους, καὶ μάλιστα ἔθνους ποὺ ἀγωνίζεται γιὰ τὴν ἀνάκτηση τῆς ἐλευθερίας του. Στὶς ἀρετὲς αὐτὲς οἱ Ἕλληνες φαίνονται ἀνώτεροι ἀπὸ τοὺς Ἄγγλους».*

Τὰ λόγια τοῦ Χάμιλτον μᾶς θυμίζουν τὴν ἀρετὴ μὲ τὴν ὁποῖαν οἱ Ἕλληνες κέρδισαν τότε τὴν ἐλευθερίαν τους, καὶ μᾶς βάζουν στὸν πειρασμὸ νὰ σκεφθοῦμε

καὶ τὴν κακίαν μὲ τὴν ὁποῖαν σήμερον κινδυνεύουν νὰ τὴν ἔχουν χάσει...

Μάρκος Μπότσαρης

«Ὅποιος εἶν' ἄξιος, παίρνει τοῦ στρατηγοῦ τὸ δίπλωμα ἀπ' τὸν Σκόντρα πασᾶ!»

Στὸ τρίτο ἔτος τῆς Ἐπανάστασης, καὶ συγκεκριμένα τὸν Αὔγουστο τοῦ 1823, ὁ Μουσταῖς πασᾶς τῆς Σκόδρας εἰσέβαλε στὴ Στερεά, ἐνῶ ἡ Ἐπανάσταση εἶχε ἤδη ἀρχίσει νὰ δοκιμάζεται ἀπὸ ἔριδες καὶ διχόνοιας. Ἡ πολιτικὴ κυβέρνησις τοῦ Ἀλέξανδρου Μαυροκορδάτου προσπαθοῦσε νὰ προσεταιρισθεῖ μερικοὺς ἀπὸ τοὺς ἀγωνιστές, διανέμοντας στρατιωτικὰ ἀξιώματα, τὰ ὁποῖα ὅμως, ἀντὶ νὰ συμβάλῃσιν στὴν ὀργάνωση τοῦ στρατοῦ, προκαλοῦσαν ἀντιζηλίειας καὶ ἔριδες. Μεταξὺ ἄλλων, ἡ κυβέρνησις εἶχε ἀπονεύσει στὸν Μάρκο Μπότσαρη τὸ ἀξίωμα τοῦ στρατηγοῦ. Ὅταν ὁ Μπότσαρης συνειδητοποίησε τὴν ἔριδα ποὺ εἶχε προκαλέσει αὐτὸ τὸ ἀξίωμα, κάλεσε τοὺς Σουλιώτες του καὶ μπροστὰ τους ἔβγαλε ἀπὸ τὸ ταγάρι τοῦ δίπλωμα τοῦ στρατηγοῦ, τὸ φίλησε καὶ τὸ ἔσχισε λέγοντας τὰ παραπάνω λόγια. Κατόπιν κίνησε νὰ ἀνακόψει τὴν εἰσβολὴ τῶν Τούρκων, χωρὶς νὰ ἔχει ἀμφιβολία ὅτι ὄδευε πρὸς βέβαιο θάνατο. Λέγεται μάλιστα ὅτι καθ' ὁδὸν σταμάτησε σὲ ἓνα ἐκκλησιάκι, ἄναψε ἓνα κερι καὶ προσκύνησε, καὶ βγαίνοντας ἔδωσε στὸν καλόγερο μερικὰ γρόσια νὰ τὰ μοιράσει *«γιὰ τὴν ψυχὴ τοῦ Μάρκου»*. Ὁ καλόγερος, ποὺ δὲν τὸν ἀναγνώρισε, τὸν ρώτησε θλιμμένος: *«Τί, πέθανε ὁ Μάρκος;»*. *«Ὅχι»*, τοῦ ἀπάντησε ὁ Μπότσαρης: *«πάει γιὰ νὰ πεθάνει»*. Δὲν εἶναι τυχαῖο ποὺ ἡ μορφή τοῦ Μπότσαρη ἐνέπνευσε καὶ συγκίνησε, μέχρι

σημείου που σπάνια συνειδητοποιούμε – πόσοι άραγε γνωρίζουν ότι σταθμός του μετρώ του Παρισίου φέρει μέχρι σήμερα το όνομα του Μπότσαρη;

Τὰ λόγια του μάς θυμίζουν ποιές είναι οί τιμές και τὰ ἀξιώματα που γύρευαν οί ευγενείς μορφές τῶν Ἀγωνιστῶν που με τὴ θυσία τους κατέκτησαν τὴν ἐθνική μας ἀνεξαρτησία.

Γεώργιος Καραϊσκάκης

«Ἄμποτε, ἦρωα Μάρκο, ἀπὸ τέτοιο θάνατο νὰ πάω κι ἐγώ»

Τὴν ἐποχὴ τῆς θυσίας τοῦ Μάρκου Μπότσαρη, ὁ Γεώργιος Καραϊσκάκης φιλοξενεῖτο ἄρρωστος στὴν Ι.Μ. Προυσοῦ στὴν Εὐρυτανία. Ὅταν οί σύντροφοί του Μπότσαρη πέρασαν ἀπὸ ἐκεῖ, μεταφέροντας τὸ πτώμα τοῦ ευγενοῦς ἀγωνιστῆ μετὰ τὴ μάχη στὸ Κεφαλήοβρυσσο, ὁ Καραϊσκάκης τὸ ἀσπάσθηκε καὶ εἶπε συγκινημένος αὐτὰ τὰ λόγια. Περιττὸ νὰ θυμίσουμε ὅτι καὶ ὁ ἴδιος ἔδωσε τὴ ζωὴ του γιὰ τὴν πατρίδα.

Τὰ λόγια του μάς θυμίζουν τὸ ἦθος τῶν Ἀγωνιστῶν ἐκείνων, γιὰ τοὺς ὁποίους ὁ θάνατος γιὰ τὴν πατρίδα ἦταν εὐχή.

Παπαφλέσσας

«Ὁ Παπαφλέσσας πίνει, δὲν κύπτει»

Αὐτὸ ἀπάντησε ὁ Παπα-

φλέσσας στὸ τηλεσίγραφο τοῦ Ἰμπραὴμ νὰ παραδώσει τὰ ὄπλα. Ὁ Παπαφλέσσας με τοὺς ἰλιγοστοὺς ἄνδρες του ἔπεσαν μέχρι ἐνὸς στὸ Μανιάκι, στὶς 20 Μαΐου 1825. Εἶναι γνωστὴ ἡ παράδοση που θέλει τὸν Ἰμπραὴμ, μετὰ τὴ μάχη στὸ Μανιάκι, νὰ βάζει νὰ φέρουν μπροστὰ του τὸ πτώμα τοῦ Παπαφλέσσα, νὰ τὸ στήνει ὄρθιο σὲ ἓνα δέντρο καὶ νὰ τὸ φιλάει λέγοντας: *«Ἄν εἶχε δέκα σὰν αὐτὸν ἡ Ἑλλάδα, στὸν Μοριᾶ ἐγὼ δὲν θὰ πατοῦσα».*

Ἄλλη μιὰ ἐκπληκτικὴ συμπίκνωση τοῦ φρονήματος καὶ τοῦ πνεύματος τῆς θυσίας με τὰ ὁποῖα οί Ἑλληνας ἀποτίναξαν τὸν τουρκικὸ ζυγὸ.

Μανιάτικη ρῆση

«Ἐμεῖς δὲν χαρίζουμε κάστανα»

Ἡ γνωστὴ αὐτὴ φράση, που λέγεται μέχρι σήμερα, ἔλκει τὴν καταγωγὴ της ἀπὸ τὰ χρόνια τῆς Ἐπανάστασης. Πιὸ συγκεκριμένα, ὅταν τὸ 1826 ὁ Ἰμπραὴμ σχεδίαζε νὰ εἰσβάλλει στὴ Μάνη, ὅπου καὶ θὰ γνώριζε τὴ συντριβὴ στὴ μάχη τοῦ Διροῦ, ἔστειλε κατασκόπους του σὲ χωριὰ τῆς Μάνης, ντυμένους καστανάδες. Οἱ καστανάδες αὐτοί, γιὰ νὰ ἐκμαιέσουν πληροφορίες ἀπὸ τὶς πεινασμένες γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά τους γιὰ τὰ ἡμέρηια τῶν ἀνδρῶν, ἄρχισαν νὰ τοὺς χαρίζουν τὰ κάστανα, ἀντὶ νὰ τὰ πουλᾶνε. Αὐτὸ κίνησε ὑποψίες. Τελικὰ, οἱ Μανιάτες συνέλαβαν τοὺς καστανάδες-κατασκόπους τοῦ

Ἰμπραὴμ καὶ τοὺς τιμώρησαν παραδειγματικά, λέγοντας τὴν παραπάνω φράση, ἡ ὁποία πέρασε στὴν ἱστορία.

Γεώργιος Γεννάδιος

«Προσφέρω ὅ,τι ἔχω γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς ἀγωνιζομένης καὶ ἀγωνιώσης πατρίδος»

Τὴν Κυριακὴ 6 Ἰουνίου 1826, μετὰ τὴ λειτουργία, ὁ διδάσκαλος τοῦ Γένους Γεώργιος Γεννάδιος συνεκάλεσε τὸν λαὸ στὴν πλῆτατῆα τοῦ Στρατῶνος ἢ Πλῆτανου (σημερινὴ πλῆτατῆα Συντάγματος) στὸ Ναύπλιο, ὅπου ὁ ἴδιος, κάτω ἀπὸ τὴν σκιὰ ἐνὸς γηραιοῦ πλῆτανου, σκιαγράφησε με θερμὰ πατριωτικὰ λόγια τὴ δραματικὴ κατάσταση στὴν ὁποία εἶχε περιέλθει τὸ ἔθνος μετὰ τὴν ἀπώλεια τοῦ Μεσοιολογίου καὶ τὶς δηλώσεις τοῦ Ἰμπραὴμ, καὶ ὑπέδειξε τὴ σύσταση μιᾶς «Ἐπιτροπῆς Αὐτοπροαιρέτου Εἰσφορᾶς», ἡ ὁποία καὶ συνεστήθη ἀμέσως. Πρῶτος ὁ Γεννάδιος ἄδειασε τὸ περιεχόμενο τοῦ βαλάντιου του στὸ τραπέζι τῆς Ἐπιτροπῆς λέγοντας τὰ παραπάνω λόγια, καὶ προσθέτοντας ὅτι προσέφερε καὶ τὸν ἑαυτό του ὡς διδάσκαλο γιὰ τὰ παιδιά ὅσων τὸ ἐπιθυμοῦσαν, ἀρκεῖ νὰ κατέθεταν ἐκείνη τὴ στιγμή τὴν ἀντιμισθία ὑπὲρ τῆς πατρίδας. Τὰ λόγια τοῦ Γενναδίου συγκίνησαν ὄλους τοὺς παρισταμένους, που προσέφεραν στὸν ἕρανο γιὰ τὴν πατρίδα ὅ,τι εἶχαν. Σὲ ἐκείνη τὴ στιγμή τοῦ μεγάλου ἐνθουσιασμοῦ φάνηκε μπροστὰ στὴν Ἐπιτροπὴ ἡ ρακένδυτη Πανῶρια,

ή θρυλική Ψωροκώσταινα, και άφησε πάνω στο τραπέζι το άσημενιο της δακτυλίδι, ιερό άπομεινάρι της παιλαιᾶς οικογενειακῆς της εὐτυχίας.

Τὰ λόγια τοῦ Γενναδίου μᾶς θυμίζουν τὸ πνεῦμα τῆς προσφορᾶς πρὸς τὴν πατρίδα.

Θεόδωρος Κολλοκοτρῶνης

«Ὁ Θεὸς ἔβαλε τὴν ὑπογραφή του»

Τὰ περίφημα αὐτὰ λόγια εἶπε ὁ Θεόδωρος Κολλοκοτρῶνης, ὅταν, μετὰ τὴν πτώση τοῦ Μεσσηλογγίου τὸ 1826, οἱ Ἕλληνες συνεκάλεσαν ἕκτακτο συμβούλιο πρὸς ἀντιμέτωπιση τῆς τραγικῆς καταστάσεως ποὺ εἶχε διαμορφωθεῖ. Ὅλοι ὅσοι μετεῖχαν στὸ συμβούλιο περιέγραφαν τὴν κατάσταση μετὰ τὰ πιὸ μελανά χρώματα, καὶ δὲν ἔκρυβαν τὴν ἐκτίμησή τους ὅτι ὁ ἄγωνας πηλοσάζε στὸ τέλος του, ποὺ θὰ ἔριχνε πάλι τοὺς Ἕλληνες στὸ σκοτάδι τῆς σκλαβιάς. Τότε σηκώθηκε ὁ Κολλοκοτρῶνης καὶ εἶπε τὴ φράση ποὺ ἔχει μείνει ἱστορική: «Δὲν χάνεται ἡ πατρίς· ὁ Θεὸς ἔθεσε τὴν ὑπογραφήν του, δὲν τὴν παίρνει ὀπίσω!».

Τὰ λόγια τοῦ Κολλοκοτρῶνη μαρτυροῦν ὅτι τὸ ἄνθος τῆς ἡλετηριᾶς βλάστησε πάνω στὸ στέρεο ἔδαφος τῆς πίστεως. Καὶ βεβαίως ἐξυπακούεται ὅτι ἡ πίστη στὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι ἄσχετη πρὸς τὴ βαθιὰ καὶ ἀκλόνητη πίστη στὸ δίκαιο καὶ ὄσιο τοῦ ἄγωνα.

Ἄνδρέας Μιαούλης

«Δύσκολο νὰ τὰ βάλουμε μετὰ τοὺς Τούρκους, μὰ πιὸ δύσκολο νὰ κάνουμε κουβέρνο μόνοι μας»

Τὸν Μάρτιο τοῦ 1821, ὁ Ὑδραῖος Καπετὰν Ἄνδρέας Βῶκος, ὁ περίφημος Ἄνδρέας Μιαούλης, ἔτρεφε πολλοὺς ἐνδοιασμοὺς σχετικά μετὰ τὸ ἂν οἱ Ἕλληνες ἦταν ἔτοιμοι νὰ ἀποτινάξουν τὸν τουρκικὸ ζυγὸ. Καὶ οἱ ἐνδοιασμοὶ του συμπυκνώνονταν στὰ παραπάνω λόγια, ποὺ συμπληρώνονταν ὡς ἑξῆς: «Δύσκολο μπρέ», ἔλεγε, «νὰ τὰ βάλουμε μετὰ τοὺς Τούρκους, μὰ πιὸ δύσκολο νὰ κάνουμε κουβέρνο μόνοι μας. Ἐγὼ δὲν ξέρω νὰ κουμαντάρω, πάλι νὰ βάλω ἄλλους νὰ μετὰ κουμαντάρουν δὲν τὸ βαστάω. Τί λέτε τοῦ λόγου σας;».

Οἱ φόβοι τοῦ Μιαούλη ἐπρόκειτο νὰ ἐπιβεβαιωθοῦν μετὰ δραματικὸ τρόπο, τόσο κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Ἐπανάστασης, ὅταν ὁ ἐμφύλιος σπαραγμὸς κινδύνευσε νὰ γκρεμίσει ὅσα εἶχαν κερδίσει οἱ Ἕλληνες μετὰ αἶμα καὶ θυσίες, ὅσο καὶ μετὰ τὴ συγκρότηση τοῦ νεοελληνικοῦ κράτους. Γιὰ νὰ μὴ μποῦμε στὸν πειρασμὸ νὰ σκεφθοῦμε ὅτι ὅλη νεοελληνικὴ μας ἱστορία ἐπιβεβαιώνει τοὺς φόβους αὐτοῦς...

* * *

Τὰ παραπάνω λόγια, κάποια περισσότερο καὶ κάποια λιγώτερο γνωστά, ἄρκοῦν νὰ μᾶς προβληματίσουν. Μᾶς κάνουν νὰ ἀναλογισθοῦμε ὅτι, κάθε

φορὰ ποὺ στρέφουμε τὴ σκέψη μας στὴν Ἐπανάσταση τοῦ 1821, αὐτὸ δὲν τὸ κάνουμε ἀπλῶς γιὰ λόγους ἱστορικῆς ἀναδίφησης, ἢ ἔστω γιὰ νὰ τιμήσουμε τοὺς προγόνους μας ποὺ ἀγωνίσθηκαν γιὰ τὴν ἐλευθερία. Πάνω ἀπ' ὅλα, στὰ λόγια καὶ στὴ πράξις τῶν Ἀγωνιστῶν τοῦ '21 διακρίνουμε τὰ πράγματα ἐκεῖνα ποὺ στάθηκαν θεμέλια τῆς ἐθνικῆς μας ἀνεξαρτησίας: τὴν ἐπιθυμία προσφορᾶς, ἀκόμη καὶ θυσίας γιὰ τὴν πατρίδα, ποὺ οἱ Ἀγωνιστὲς διατράνωσαν μετὰ τὰ λόγια τους καὶ ἐνσάρκωσαν μετὰ τὴ ζωὴ τους· τὴν ὀλιγάρκεια καὶ τὴ λιτότητα ποὺ τόσο θαύμασε ὁ Χάμιλτον στὸν Κανακάρη, σχολιάζοντας αὐθόρμητα ὅτι «αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι θὰ ἐλευθερωθοῦν»· τὴν ἰσχυρὴ αἴσθησις ταυτότητας (θυμηθεῖτε τὰ λόγια τοῦ Ἀθανασίου Διάκου)· τὴ βαθιὰ πίστη στὸν Θεὸ (θυμηθεῖτε τὰ τόσα καὶ τόσα ποὺ ἔχει πεῖ σχετικά ἡ κορυφαία μορφή τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ μας ἄγωνα, ὁ Θεόδωρος Κολλοκοτρῶνης). Αὐτὰ ὑπῆρξαν τὰ θεμέλια τῆς ἐθνικῆς μας ἀνεξαρτησίας. Ἔ, ἂν ἐμεῖς σήμερα ἐπιλέγουμε νὰ ὑποσκάπτουμε καὶ νὰ ἀφαιροῦμε συστηματικὰ ἕνα πρὸς ἕνα ὅλα αὐτὰ, τὰ θεμέλια τῆς ἐθνικῆς μας ἀνεξαρτησίας, εἶναι ἀναπόφευκτο νὰ δοῦμε καὶ τὴν ἐθνικὴ μας ἀνεξαρτησία νὰ συρρικνώνεται καὶ νὰ καταρρεῖ...

ΓΙΑΝΝΗΣ Κ. ΤΣΕΝΤΟΣ

